

(اصلاح آقای آقا شیخ محمد علی طهرانی (بمضمون ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد می نمایم این عبارت اسقاط شود: (بامراعات این شرط که امتیاز بقانونیت و رسمیت خود باقی باشد. رئیس آقای طهرانی. (اجازه)

آقا شیخ محمد علی طهرانی - بنده عرض می کنم پیشنهادها مبادیش مختلفست این عبارتی که در امتیاز نوشته شده تقریباً يك موادیت ترجمه از فرانسه و تقریباً طابق النعل بالنعل ترجمه کرده اند و ما متخصص در زبان فارسی داریم نمی توانیم از معانی این عبارت چیز بفهمیم لهذا پیشنهاداتی می کنیم از برای فهمیدن آنها استدعا می کنم از آقای مغیر که بیان فرمایند فایده این ماده چیست معلومست ما امتیاز داده ایم و امتیاز برسمیت خودش باقیست و دیگر اینکه اینجا بنویسد امتیاز برسمیت خودش باقی باشد این منطق ندارد و با این ترتیب ممکنست در هر ماده بنویسند برسمیت داشتن ماده قبل فلان هر طرا می کنیم مثلاً در ماده دوم دوم بنویسند برسمیت داشتن ماده اول و در ماده سوم بنویسند برسمیت داشتن ماده دوم و همگذا.

در صورتیکه بدیهیست امتیاز نامه رسمی است و اگر رسمی نباشد معنی ندارد باین جهت تقاضا می کنم یا توضیح بدهند که بنده قانع شوم یا اینکه این عبارت را حذف کنند.

مغیر - در این قسمت فرمایش آقایان بنده اعتراضی ندارم که امتیاز نامه چنانکه گفته شد از فرانسه بفارسی ترجمه شده ولی باید تصدیق فرمایند که اختلاف مبادی اختلاف معانی تولید نمیکند و از آنطرف آن تخصصی که راجع بزبان فارسی فرمودند يك چیز مشترکست بین خیلی اشخاص و اما اینکه میفرمایند:

بامراعات این شرط که این امتیاز به رسمیت خود باقی باشد، اینرا برای چه نوشته اند البته از نقطه نظر اصلی اعتراضی ندارد زیرا امتیاز در هر موقع از مواقع از رسمیت بیفتد نمیتوان قائل شد که صاحب امتیاز يك عملیاتی را ادامه دهد

اما علت اینکه در این ماده بالاخصاص این مسأله ذکر شده و در جاهای دیگر ذکر نشده مثلاً شش ماه مدت برای اعزام متخصصین و سه سال برای نقشه برداری و هشت سال برای کارهای دیگر چنانکه در مواد بعد معین میشود با هم يك مواعیدی معین شده که هر کدام از آن مواعد مورد الفای امتیاز میشود چون يك تعهد خاصی است از طرف صاحب امتیاز که اگر در آن موقع تعهد خودش را انجام نداد موجب الفاء امتیاز خواهد بود و باید این ماده ها را به همدیگر نزدیک کرد که از معانی آنها استفاده بشود و این مسئله از نقطه نظر محکم کاری است و اساساً آقایان باید در

نظر داشته باشند که معمولاً در این قبیل نوشتجات در اروپا معتقدند که از تکرار احترام نکنند و تکرار قضایا را موجب تحکیم میدانند و حقیقتاً هم تا يك اندازه همینطور است و چون در زبان آنها يك قواعدیست و در انشاء این قبیل مسائل آن قواعد را منظور میدارند و در حقیقت مرعی داشتن این احتیاط هم خوبست ما هم نباید مضایقه بکنیم از اینکه چرا يك مسأله روشن بدیهی در يك موقع مکرر ذکر شده.

آقا شیخ محمد علی - پیشنهاد خود را مسترد میدارم.

رئیس - مسترد داشتید؟ آقا شیخ محمد علی - بلی (پیشنهاد آقای شیروانی بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام منبع ریاست محترم شورای ملی - بنده از چندین نقطه نظر که در ضمن توضیح عرض خواهم کرد بکلی این ماده را زائد میدانم پیشنهاد می کنم که حذف شود.

رئیس - بجذب رأی نمی گیریم در موقعیکه بماده رأی میگیریم مشخصی که قابل بحث قند رأی نمیدهند. پیشنهاد آقای یاسائی قرائت میشود. (بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی بنده پیشنهاد میکنم بعد از کلمه متجانس فقط نوشته شود بطورین الهالین (باستثنای ذغال سنگ)

رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - چون از این کلمه هیدر و کربور که اینجا نوشته شده است ما از آن چیزی نمی فهمیم و کلمه فارسی و عربی هم ندارد که درست مفهوم شود و شاید بعضی تصور کنند که ذغال سنگ هم داخل در اشیاء متجانس نفتست بنا بر این خوبست آنرا مستثنی کنند.

مغیر ذغال سنگ را بنده مخصوصاً توضیح دادم که یکی از دلایلی که ما هیدر و کربور متجانس نفت نوشته ایم برای اینست که ذغال سنگ را مستثنی بکنیم و اشخاصی که با اصول شیمیائی آشنا هستند میگویند که ذغال سنگ متجانس نفت نیست.

یاسائی - استراد میکنم. مغیر - قبل از آنکه رأی گرفته شود یکی از همکاران محترم من تذکر داده اند که در سطر دوم کلمه تحقیق به تحقیق تبدیل شود و چون از نقطه نظر روال عبارت تغییر این کلمه عیب ندارد بنده قبول میکنم و این اصلاح را خودم میکنم که کلمه تحقیق تحقیق شود.

رئیس - رأی می گیریم بماده ششم با تبدیل تحقیق به تحقیق آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. آقای ملک الشعراء پیشنهاد تنفس کرده اند.

(از طرف نمایندگان - صحیح است) در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل ولی عده بقدر کفایت در مجلس حاضر نشد)

رئیس - چون عده کافی نیست جلسه را ختم میکنم.

جلسه آتی هر روز سه شنبه چهار ساعت قبل از ظهر. دستور هم لایحه نفت است.

(مجلس ده دقیقه قبل از ظهر ختم شد)

م - شهاب - منشی معظم السلطان رئیس مجلس شورای ملی مؤمن الملك

صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه ۳۱ سرطان ۱۳۰۴ برابر ۱۹ ذی حجه ۱۳۴۲ (مجلس سه ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤمن الملك تشکیل گردید) (صورت مجلس یوم یکشنبه ۲۹ سرطان را آقای معظم السلطان قرائت نمودند)

رئیس - آقای دستغیب (اجازه)

دستغیب - بنده را در صورت مجلس جزو دیرآمدگان نوشته اند گمان میکنم اشتباه شده باشد بنده سر وقت حاضر بوده ام.

رئیس - خودتان جزو اداره مباشرت هستید تحقیق نمائید اگر اینطور بود اصلاح می شود.

دستغیب - بنده از اداره مباشرت استعفا داده ام.

رئیس - بکی استعفا داده اید.

دستغیب - با اداره مباشرت.

رئیس - با اداره مباشرت نباید استعفا بدهید.

دستغیب - حالا در مجلس عرض میکنم استعفا دادم يك کسی دیگر را انتخاب میکنند.

رئیس - دیگر ابرازی نیست؟ (گفته شد خیر)

رئیس - وارد در دستور میشویم - ماده دوم لایحه امتیاز فقط حاضر شده قرائت و اگر مغالطی نباشد رأی گرفته می شود آقای مغیر کمیسیون هم اطلاع دادند که کسالت دارند.

آقا سید یعقوب - آقای تدین و سایرین حاضرند.

رئیس - خودشان تقاضا کرده اند که آقای سهام السلطان جای ایشان باشند حقش این بود که کمیسیون يك نفر دیگر را معین کند ولی چون وقتی باقی نیست عجلتاً بهمین ترتیبی که مغیر تقاضا کرده اند رفتار می شود.

(جمعی از نمایندگان صحیح است)

ماده دوم بشرح ذیل قرائت شد

ماده ۲ - صاحب امتیاز حق و اجازه غیر انحصاری برای تصفیه و بعرض تجارت رسانیدن و حمل و خرید و فروش و صادر کردن نفت و گاز طبیعی و غیره و موم معدنی

(اوز کریت) و متفرعات آنها را موقوف بشود و شرایط این امتیاز در تمام نقاط ایران از اینکه برای مصرف داخلی یا برای صادرات باشد خواهد داشت.

(جمعی از نمایندگان دو باره قرائت شود)

(مجدداً بشرح فوق قرائت شد)

رئیس - مغالطی ندارد؟

(يك نفر از نمایندگان - خیر)

رئیس - رأی می گیریم بماده برتریبی که قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده هفتم که ماده شش را برت کمیسیون قرائت می شود.

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۷ در ظرف هشت سال از تاریخ تصویب این امتیاز نامه در مجلس شورای ملی صاحب امتیاز متعهدست که از باب مخارج ابتدائی تأسیس و اجزاء (مستخدمین و عملیات) اسباب و ابزار کار از هر قبیل و نقشه برداری امتحانات معرفه الارض و تحقیق و اکتشاف استخراج و حفر چاهها و عملیات و تمام کردن و حمل و نقل و تجارت و غیره و کلیه مخارج

مستقیم و غیر مستقیم که مربوط به اجزاء مواد این امتیاز نامه است لا اقل مبلغ هشت هزار دلار طلا شخصاً یا بوسیله دیگران بمصرف برساند بدین ترتیب که حداقل مخارج که در سه سال اول میشود به سبب هزار دلار طلا و در شش سال اول به شش صد هزار دلار طلا و در مدت هشت سال از تاریخ تصویب امتیاز نامه در مجلس شورای ملی کلیه مخارج به هشت صد هزار دلار طلا بالغ گردد ولی معنی جلوگیری از مخارج بیهوده مسلم و معهود در صورتیکه صاحب امتیاز تمام تعهدات خود در مدت معینه که در این امتیاز نامه قید است بموقع اجرا گذارد ولی مخارج بیانی در فوق مذکور است بالغ نگردید دولت اصرار نخواهد ورزید که صاحب امتیاز بیش از آنچه ضرور بوده است در انجام تعهدات خود بمصرف برساند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

مخالفتند؟ آقا سید یعقوب - بلی يك کلمه عرض دارم مخالفت جزئی است (اجازه میفرمائید)

رئیس - بفرمائید.

آقا سید یعقوب - روح این ماده

چنانکه در دوره چهارم هم مذاکره شده است که عملیات این کمیانی در ظرف هشت سال از قبیل نقشه برداری و حفر چاهها و عملیات اکتشافیه و امثال اینها لا اقل به هشت هزار دلار تمام بشود ولی چون در آخر می نویسد که اگر تمام این عملیات بشود هم کمتر از هشتصد هزار دلار

اصراری نخواهد داشت که صاحب امتیاز حتماً باید این مبلغ را بصرف برساند و باینکه ما اطلاع داریم که بقدری مواد نفلی در این ایالات و ولایات است که کمتر از این مقدار هم خرج می شود اما چون در آخر ماده بطوریکه عرض کردم مینویسد اگر تمام این عملیات به کمتر از هشتصد هزار دلار تمام شد دولت صاحب امتیاز را ملزم نمی کند که باید تمام هشتصد هزار دلار خرج شود خوب است این طرف هم این قید بشود (یعنی در صنفه شش این امتیاز نامه آنجائیکه نوشته اند کلیه مخارج به هشتصد هزار دلار بالا بالغ گردد) که لااقل کلیه مخارج به هشتصد هزار دلار بالا بالغ شود آنوقت اگر در این دو سال فرضاً محتاج شد دو کروارد دلار طلا هم خرج بشناید این کلمه لااقل که در اینجا نوشته شود میسراند که باید هر چه لازم می شود خرج بشناید چون اگر کمتر خرج شد دولت نباید او را ملزم کند و با اصرار بشناید که حتماً هشتصد هزار دلار را خرج کنیم اگر هم زیادتیر شد باید خود کمیانی خرج بشناید پس کلمه لااقل در اینجا لازم است باید اضافه شود پیشنهادی هم در این خصوص دارم و تقدیم می نمایم

سهام السلطان - اگر بقسمت اول ماده مراجعه بفرمائید ملاحظه خواهید فرمود که نوشته شده است و کلیه مخارج مستقیم و غیر مستقیم که مربوط با اجرای مواد این امتیاز نامه است لااقل بمبلغ هشتصد هزار دلار طلا شخصاً یا بوسیله دیگران بصرف برساند در این جالاقل قید شده است

و دیگر لازم نیست دومت به هم قید شود و این قسمت اخیر از ماده را که قرائت فرمودید برای این بوده است که اگر بمقتود رسید و نقطه پیدا کرد البته آنچه که لازم بوده مخارج کرده ولی اگر احتیاطاً عمل کرد و دید نقطه در یکی از این قسمتها نیست این جا قید شده لااقل که الزام به خرج کردن هشتصد هزار دلار داشته باشد و باید لااقل در قسمت اول ماده اینجا دیگر زیادی است و البته اگر کمیانی بخواهد زیاده تر هم خرج کند مانعی نخواهد داشت

رئیس - آقای مشار اعظم (اجازه)

مشار اعظم - مطابق این ماده کمیانی باید لااقل هشتصد هزار دلار برای مصارف لازم و نقشه برداری و امتحانات معرفه الاراضی و غیره خرج کند ولی در اینجا یک عبارت دارد که باید توضیح داده شود و آن مسئله مخارج مستقیم و غیر مستقیم است و ما باید این کلمه مستقیم و غیر مستقیم را از هم تفکیک کنیم در مخارج مستقیم ما حرف نداریم و البته این قسمت راجع به مخارج مقدماتی و اسباب و لوازم و مزد عملیات و غیره است و خیلی هم حسابی است و باید خرج شود ولی مسئله مخارج غیر مستقیم به عقیده بنده یک موضوعی است که کمی

شود خیلی از مخارج را باین عنوان تلقی نمود

یعنی وقتی کمیانی یک حادثه برایش رخ بدهد ممکن است آنرا جزء مخارج غیر مستقیم حساب کند

یا اگر منشی اش مبتلایک دردی بشود جزء مخارج غیر مستقیم در بیاورد و از این قبیل مخارج خیلی است که میشود بعنوان مخارج غیر مستقیم قلمداد کرد اگر چه اساساً این هشتصد هزار دلار را کمیانی صرف مخارج ضروری و لازمی می کند ولی حالا علی ای حال کلمه غیر مستقیم نامعلوم است و ممکن است اغلب مخارج را باین عنوان تلقی نماید و بنده عقیده ام این است که اگر این کلمه را اصلاح نمایند و بجای مخارج غیر مستقیم بنویسند مخارج ضروری بهر خواهد بود

رئیس - آقای تدین موافقت ؟

تدین - بلی

رئیس - بفرمائید

تدین - بنده تصور می کنم که محتاج باصلاح نیست چون مقید است که مخارج مستقیم و غیر مستقیم مربوط با اجرای مواد این امتیاز نامه است بنابراین جای هیچگونه تکرانی باقی نمی ماند

جمع نمایندگان اظهار نمودند

مذاکرات کافی است و بعضی

گفتند کافی نیست

رئیس - رأی می گیریم بکفایت مذاکرات آقایانیکه مذاکرات را کافی می دانند قیام نمایند

جمع کنیری - قیام نمودند

رئیس - رأی داده شد بکفایت مذاکرات

حالا رأی می گیریم بماده هفتم آقایانیکه ماده هفتم را تصویب می کنند قیام بفرمایند

اغلب نمایندگان قیام نمودند

رئیس - تصویب شد

ماده هشتم - ماده هفت راپرت کمیسیون

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۸ - صاحب امتیاز در ظرف هشت سال از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس شورای ملی صورت اراضی را که برای عملیات مربوط با امتیاز انتخاب کرده است بوزارت فواید عامه تسلیم خواهد کرد صاحب امتیاز می تواند این اراضی را که از این به بعد تحت عنوان اراضی منتخبه نام برده می شود در مدت هشت سال فوق الذکر متدرجاً مطابق حاجت و ضرورت انتخاب نماید هر دفعه که انتخابی بعمل آید صاحب امتیاز نقشه و یا نقشه های آنرا که با رنگ ترسیم شده باشد تسلیم وزارت فواید عامه در تهران خواهد نمود پس از تسلیم نقشه مزبور اراضی که در آنها ترسیم یافته حقاً و عللاً جزو اراضی منتخبه محسوب و دولت آنرا جزو اراضی منتخبه که در تحت اختیار صاحب امتیاز گذاشته شده

خواهد شناخت مشروط بر اینکه صاحب امتیاز اراضی مزبور را فقط در تحت شرایط مقرر این امتیاز نامه بمورد عمل در آورد دولت در تحدید حدود اراضی منتخبه از حیث مساحت و شکل و یا مکان و موقعیت قسمت ها دخالت نخواهد داشت و هر قسم که صاحب امتیاز صلاح بداند بطرز ساده و عملی بمیل خود انتخاب خواهد کرد فقط بشرط آنکه مساحت سطح کلیه اراضی منتخبه در هر یک از قطعات چهار گانه بیشتر از صدی پانزده سطح کلیه آن قطعه نباشد بقیه اراضی بدولت ایران برگشت خواهد نمود بدون اینکه صاحب امتیاز هیچگونه حق و ادعائی بعد از آن راجع با استخراج نفت و سایر مواد مذکور در این امتیاز نامه داشته باشد و دولت حق خواهد داشت در آن اراضی تحقیقات را تعقیب کرده و یا آن اراضی را برای عملیات و استخراج با شخاص یا کمیانی های دیگر را گذار نماید

رئیس - آقای شیخ الرئیس

(اجازه)

شاهزاده شیخ الرئیس - بعقیده بنده عبارت این ماده ناقص است مینویسد صاحب امتیاز در ظرف هشت سال از تاریخ تصویب این عبارت خیلی مجمل است و بنده معتقدم که نوشته شود صاحب امتیاز در ظرف هشت سال بعد از تاریخ تصویب چون اگر لفظ بعد را اضافه نکنیم ماده بکلی ناقص است یکی هم در جای دیگر این ماده می نویسد بشرط آنکه مساحت سطح کلیه اراضی منتخبه در هر یک از قطعات چهار گانه بیشتر از صدی پانزده سطح کلیه آن نباشد بعقیده بنده این صدی پانزده خیلی زیاد است برای اینکه ایالات ما وسیع است و صدی پانزده از سطح هر یک از این قطعات خیلی زیاد است و تقریباً بالغ بر چندین هزار فرسخ مربع میشود که بنظر بنده این مقدار خیلی زیاد است و پیشنهاد کرده ام که صدی ده از اراضی را انتخاب نماید و لفظ بعد را هم پیشنهاد کرده ام که در اول ماده اضافه شود

سهام السلطان - در کجا اضافه شود ؟

شاهزاده شیخ الرئیس - در اول ماده که نوشته شده صاحب امتیاز در ظرف هشت سال بعد از تاریخ تصویب امتیاز

سهام سلطان - گمان میکنم اضافه کردن لفظ بعد ضرورتی نداشته باشد و عبارتیکه نوشته شده مقصود ایشان را تأمین میکند و اما اینکه راجع به صدی پانزده اراضی فرمودند زیاد است و باید صدی ده از اراضی را بکمیانی واگذار کرد در دوره چهارم هم اگر نظرشان باشد در این خصوص مذاکرات زیادی شد اول کلیه اراضی بود و بعد از مذاکراتی که مجلس شورای ملی و هیئت دولت نمودند قرار شد که صدی پانزده از اراضی را کمیانی نگاه دارد و بقیه را واگذار کردند بدولت و بعقیده بنده حالا هم ما باید مطابق همان

قانونی که در دوره چهارم تصویب شده و با کمیانی هم مذاکره شده همان صد پانزده را تصویب کرد و الا گمان میکنم تولید اشکال بکند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

اجازه

آقا سید یعقوب - بنده موافقم

رئیس - آقای تدین

تدین - بنده هم موافقم

رئیس - آقای شریعت زاده هم موافقت ؟

شریعت زاده - بلی موافقم

رئیس - آقای شیروانی چطور ؟

شیروانی - مخالفم

رئیس - بفرمائید

شیروانی - اولاً لازم است این نکته را به آقایان تذکر بدهم که در این قانون یک شور میشود و وقتی مالیک را می دادیم ماده را تصویب کرده ایم پس باید قدری دقت شود که زود بکفایت مذاکرات رأی داده نشود یک روز دو روز بتأخیر بیفتد این اندازه ها فرق نمی کند و در مواد قانون باید قدری دقت بشود که کلمات کش دار قابل تعبیر درش نباشد که بعد اسباب زحمت فراهم بشود مواد قانون باید همیشه ساده و غیر قابل تردید باشد

در ضمن این ماده مینویسد

دولت در تعبد حدود اراضی منتخبه از حیث مساحت و شکل و یا مکان و موقعیت قسمتها دخالت نخواهد داشت بنده این هم دخالت دولت را مقتضی نمیدانم

دولت یک کمیسیری بموجب این قانون معین می کند برای اینکه مواظبت عملیات کمیانی باشد و بنده عقیده ام این است که در این قسمت هم دولت باید حق دخالت و نظریات داشته باشد چون سلب دخالت دولت ممکن است در آتیه اسباب زحمت بشود یا در سر انتخاب اراضی یک گفتگو هائی بین کمیانی و صاحبان اراضی بشود و بعقیده بنده باید کمیسیر دولت در این قسمت هم نظریاتی داشته باشد

قسمت دیگر اینکه مینویسد کلیه اراضی منتخبه در هر یک از قطعات چهار گانه بیشتر از صدی پانزده سطح آن نباشد بنده عقیده دارم که نوشته شود نسبت بهر یک از قطعات چهار گانه چون ممکن است کمیانی صد پانزده از کلیه این چهار قطعه را حساب کند و یک ایالتی را که نفت دارد انتخاب کند و در اراضی یک ایالتی که نفت ندارد ابتدا عملیات اکتشافی نکند و برای رفع این محذور بنده معتقدم که نوشته شود نسبت بهر یک از قطعات چهار گانه

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

(اجازه)

آقا سید یعقوب - اما راجع به جزء اول فرمایشات آقای شیروانی اشکال ایشان این وارد است برای اینکه کمیانی میخواهد یک مهندسین عالم و اشخاصی که عالم بمسائل الارض هستند از حیث تحصیل علوم و مسائل

الارض و اشكال هندسی زبردست و ما هر هستند آنها را استخدام کنند .
پس کمیسیون دولت برای چیزهای دیگر است امارا به قسمت ثانی آن روز هم عرض کردم حالا هم تکرار میکنم اگر آقایان رجوع کنند بمذاکرات دوره چهارم رفع اشکالاتشان میشود .
بند معتقد که بهتر این است هر چهار ایالت امتیاز داده شود و لو در يك ایالت همه چهار ایالت نفت باشد چه عیبی دارد علاقه اقتصادی ما این است که باین کمیانی هر چهار ایالت را امتیاز بدهیم ولو در يك ایالت دیگر نفت پیدا شود و منافعی اقتصادی ما در این است و گمان میکنم این ایراد ثانوی جنبه مالی هم وارد نباشد .

رئیس - آقای روحی

(اجازه)

روحی - بنده عرضی ندارم .

رئیس - آقای مشار اعظم

(اجازه)

مشار اعظم - بنده موافقم .

رئیس - مشیر معظم

(اجازه)

مشیر معظم - در این ماده معین نمیکند که کمیانی وقتی صدی یا زنده از اراضی را انتخاب کردند تا مدت پنجاه سال در تحت اختیار او خواهد بود اگر فرضاً در این اراضی يك معادن دیگری پیدا شد آنوقت تکلیف دولت چیست ؟ برای اینکه کمیانی اظهار خواهد کرد این اراضی تا مدت پنجاه سال در تحت من است و من حق دارم که این اراضی را نگاه دارم و دولت حق دخالت ندارد در این صورت تکلیف دولت چه خواهد بود .

رئیس - آقای آقا شیخ هادی شیخ -

الرئیس می نویسد رأیه اینکه داده اید قانونی نیست برای چه قانونی نیست و علتش چه بوده است ؟

آقا شیخ هادی شیخ الرئیس - برای اینکه در این صورت نوشته شده است عده کافی برای رأی هشتاد و هفت نفر است و فعلاً عده آقایان هفتاد و هشت نفر است .

رئیس - در موقع رأی شمریدم هشتاد و هفت نفر درست بوده یعنی دهم اول هشتاد و نه نفر بود و دهم دوم هشتاد و هفت نفر بعد خارج شدند و در موقع مذاکرات عده کسر شد ولی گویا حالا عده هشتاد و نه نفر باشد .

مخبر - اولاً آن قسمتی که آقایان شیروانی فرمودند عبارتی که اینجا نوشته شده همان مقصود ایشان را می رساند و نظر کمیسیون هم همین است که در هر يك از قطعات چهار گانه بیشتر از صدی یا زنده سطح کلیه آن قطعه نباشد .

این کلمه (کلیه) می رساند که در هر ایالتی صدی یا زنده از همان ایالت را میتوان انتخاب کنند و اما در قسمت اظهار بکه آقای مشیر معظم فرمودند این امتیاز بکه داده می شود فقط راجع بمواد نفتی است و در قسمت سایر معادن امتیاز

داده نمیشود و البته دولت در سایر معادنی که در آن ایالات دارد کاملاً اختیار دارد که بهتر ترتیبی که میخواهد عمل کند .

رئیس - آقای حاج عز الممالك (اجازه)

حاج عز الممالك - موافقم .

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده هم فرمایش آقای مشیر معظم را عرض میکنم مدت این امتیاز تا پنجاه سال است و دلیلی را که آقای سهام السلطان فرمودند کافی نیست و باید در قانون مصرح باشد به جهت اینکه ممکن است این مسئله بعد از سی سال محل اختلاف واقع شود باید این را در قانون تصریح کرد که دولت در سایر معادنی که در این اراضی منتخبه واقع خواهد شد مختار است که در آنجا هر نوع عملیاتی که بخواهد بکند و اگر قید و تصریح نشود اسباب زحمت خواهد بود .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده موافقم و البته آقای مخبر توضیح دادند در ماده هم واضح است امتیاز بکه ما می دهیم فقط راجع بنفط است و اگر ذغال سنگ یا معدنی دیگری در آنجا باشد کمیانی نمیتواند آنرا استخراج کند دیگر اشکالی باقی نمی ماند .

رئیس - آقای سر کشیک زاده

(اجازه)

سر کشیک زاده - موافقم .

رئیس - آقای مشیر معظم

(اجازه)

مشیر معظم - بنده تصور میکنم آن ایراد را که بنده کردم خیلی قابل توجه باشد بجهت اینکه در این مسئله کسی منکر نیست که کمیانی غیر از نفت حق چیز دیگری ندارد ولی يك اراضی منتخبه را با او میدهد و او حق دارد تا مدت پنجاه سال انحصار قرار دادش این اراضی را در دست داشته باشد آن وقت هر نوع امتیاز دیگری که دولت میخواهد در آن اراضی بدهد بیکران بدهد می گوید این اراضی را من لازم دارم و نمی گذارم عملیات دیگری در این اراضی بشود .

رئیس - آقای داور

(اجازه)

داور - البته این توجه بکه آقایان می کنند باینکه حتی الامکان دقت در نکات بشود و طوری باشد که اسباب زحمت نشود خیلی خوب است ولی اینجا گمان می کنم از فرط اشتیاق آقایان نمایندگان يك اشتباهی شده است .

این امتیاز فقط حق عملیات برای استخراج نفط و مواد نفتی است در ماده اول و مواد دیگر این مسئله بطور صریح قید شده است .
در اینجا یا زنده درصد از قطعات چهار

انها را دولت اجازه میدهد که در این قسمت صدی یا زنده کمیانی بگردود و به بند اگر نفط و مواد نفتی هست استخراج کنند نه اینکه این یا زنده در ضد را گرفته که هر اقدامی بخواهد بکند این ماده را ملاحظه فرمائید نوشته صاحب امتیاز در طرف هشت سال از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس شورای ملی صورت اراضی را که برای عملیات مربوطه بامتیاز و همچنین در ماده اول هم میگوید که این امتیاز راجع به چیست می نویسد (بموجب این امتیاز نامه دولت بصاحب امتیاز حق مخصوص مانع للغير برای معاینه و استکشاف و حفرها و استخراج و بدست آوردن و تحصیل کردن و عمل کردن نفطها و گازهای طبیعی و چه وجه میدهد) در هر صورت حق را که دولت بخواهد بدهد که در آن صدی یا زنده اراضی اقدامات بکند راجع بمواد نفتی است حالا اگر معادن ذغال سنگ مثلاً پیدا شد با او مربوط نیست یا اینکه معادن نقره پیدا شد با او مربوط نیست

امتیاز را که میدهد اول باید به بند که قرار داد بر آن در آنجا شده چه چیز را قید میکند یعنی هر امتیاز را که با او میدهد باید قید کنیم نه آنهایی را که نمیدهیم و البته اگر سایر مواد شیمیایی و معدنی که امروزه ما میشناسیم و در آنجا هم ممکن است پیدا شود .

و آن اراضی باشد حق استخراج نخواهد داشت و ما چیز را که با او می دهیم همان نفط است و غیر از نفط و مواد نفتی حق استخراج چیز دیگری ندارد و در ماده هم صریح است

رئیس - آقای شیخ الرئیس

(اجازه)

شیخ الرئیس - البته همانطور بکه آقای داور فرمودند این امتیاز راجع به نفط است یعنی راجع به چیزهای دیگر نیست ولی بنده هیچ ضرری نمی بینم که طوری باشد این امتیاز که پنجاه سال میباشد هیچ مورد سوء استفاده واقع نشود

البته واضح است در این اراضی منتخبه مردم ملک دارند زراعت دارند اگر جای استثنای بود شاید همه اش قابل استثناء بود ولی چون این اراضی منتخبه در اختیار او است و شاید معادن دیگری در آنجا باشد و دولت بخواهد استخراج کند چون این اراضی با اختیار او است میگوید نمی خواهم کسی وارد شود بجهت اینکه ضرر می خورد بمملکت استخراج نفط پس بعقیده بنده هیچ ضرری ندارد و باید قید شود و اگر آقایان بفرمایند که مذاکرات کافی است خوب است پیشنهاد بکنند که مطلب معلوم بشود که اگر معادن دیگری در آنجاها بود دولت مانعی ندارد که آنها را استخراج کند و کمیانی هم نتواند بگوید که چون تا پنجاه سال در اختیار من است حق ندارم معادن دیگر را استخراج

کنیم .
سهام السلطان - چنانکه آقای داور

هم فرمودند اگر توجه فرمائید ما يك حق معینی را باین کمیانی می دهیم و باقی چیزهای راجع بدولت و مردم است پس باید بنویسیم که مردم حق دارند و در آنجا زراعت بکنند تجارت بکنند .
دولت حق دارد راهش و به شاره و خیر بعقیده بنده لازم نیست بنویسیم بنده واسطه اینکه اینها حق نیست بکمیانی داده شود بکمیانی فقط حق داده شد است در این صفتی یا زنده اراضی که انتخاب میکنند مواد نفتی را استخراج کنند فقط در همین زمینه با او حق داده شده است و در سایر حقوق هر چیزی که باشد البته متعلق بدولت است مگر این که چنانچه مجلس صلاح بداند ممکن است پیشنهاد بشماید اگر طرف توجه شد کمیسیون اصلاح میکند .

رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

دست غیب - بنده گمان می کنم اصل موضوع مشتبه شده باشد برای اینکه ایراد آقای مشیر معظم این نبود که زمین مشغول بکمیانی است .

ایراد این نبود که اگر يك معادن دیگری یافت شود مال دولت نیست و دولت حق بآن ندارد و ایراد این نبود که دولت در آنجا نمیتواند زراعت بکند ایراد این است که در این اراضی صدی یا زنده کمیانی اختیار دارد برای استخراج نفط اما اگر در این اراضی هم معدن ذغال فرض کردیم و هم معدن نفط و خواستیم استخراج کنیم باید دیگری امتیاز بدهیم صاحب امتیاز میگوید چون اینجا در تصرف من است از این جهت شما حق ندارید که امتیاز معدن ذغال بدیگری بدهید اگر چه از روی این ماده اینطور معلوم است که غیر از نفط باو چیزی داده نشده و او هم نمیگوید که این اراضی ملك من است البته برای استخراج باو این اراضی داده شده است ولی در ماده قانونی که معتدل الوجهین است اگر در آن اراضی معدن دیگری پیدا شد ممکن است بگوید که راست است این اراضی مال دولت است من هم حرفی ندارم که امتیازش را بدیگری بدهم ولی حالا چون در تصرف من است و در اختیار من است حالا نباید بدیگری بدهم و باید صبر کنیم تا من استخراج تمام بشود و استخراجش هم چهار سال پنجاه سال طول میکشد .

استیفاء راجع باین است و راجع باین نیست که سایر معادن مال دولت نیست البته معلوم است که فقط عملیات نفتی در آنها مال صاحب امتیاز است .

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - باین تصریحاتی که در این ماده است بنده تصور میکنم جای هیچ گونه نگرانی نیست و هر گونه شبهه و تردید که مراجعه فرمائید در آنجا

گرفته اند که فلان ملك را با اجازه دادم بشود و آنچه که در متن سند نوشته شده است محل عمل واقع میشود و این اشکالی که آقایان فرمودند ابتدا وارد نیست برای اینکه در ماده اول این امتیاز نامه و در همین ماده و مواد بعد بطور وضوح تصریح شده است که صدی یا زنده از این قطعات چهار گانه برای استخراج نفت و عملیات مربوط به نفت داده میشود بنابراین آنچه خارج از حدود عملیات نفتی باشد مشمول این ماده نیست و حتی در ماده اول که مواد هیدرو و کاربور ذکر شده بود مخصوصاً کلمه (متجانس نفط) قید شد برای این مواد بجهت اینکه ذغال سنگ را خارج کند و این کلمه را خود صاحب امتیاز حالی هم قبول کرد .

این معنایش چه چیز است ؟ وقتیکه کلمه متجانس نفط را قبول کرد که بعد از مواد هیدرو کاربور قید شود معنایش این است که اگر در اینجا معادن ذغال سنگ پیدا شود مال او نیست اگر فقط نظر آقایان این است که در موقع استخراج شاید تولید اشکال بکند

چون معنی پیدا شده است و این معدن در حکم سایر معادن است که امروزه دولت دارد امتیاز میدهد و کمیانی هیچ مزاحمتی هم ندارد که برود و نفت استخراج کند و موادش را با زراعتی که او ساخته است ببرد (چون حق دارم) یا زراعت دیگر که خود دولت ساخته است یا دیگران ساخته اند ببرد و تصور میکنم هیچ محتاج نیست که يك عبارت مفصلی در اینجا نوشته شود در این اینکه مقصود آقای مشیر معظم و سایر آقایان هم تأمین شده است و در این قسمت بنده تصور میکنم که زیاد تر از این محتاج به بحث نیابیم

رئیس - پیشنهاداتی رسیده است باید قرائت شود . آقای مشار اعظم (اجازه)

مشار اعظم - بنده هم گمان میکنم این مسئله که بنظر آقای مشیر معظم رسیده قابل دقت است ولی چیزی که هست میشود آن را در ضمن يك ماده دیگری که اضافه بر این مواد باشد علیحده تنظیم کرد و بر این از این است که بخواهیم در ضمن چند کلمه اینجا بگنجانیم ممکن است آقای مشیر اعظم با سایر آقایان اینطور در نظر بگیرند که در تحت ماده علیحده تنظیم بکنند و بعد بامتیاز نامه اضافه کنند و آن وقت در آن موقع مذاکره کنیم

رئیس - شش هفته پیش به شما رسیده است (جمعی از نمایندگان گان - مذاکرات کافی است)
رئیس - مذاکرات کافی است ؟ (گفتند بلی)

رئیس - پیشنهادات قرائت میشود پیشنهاد آقای قائم مقام بشرح ذیل قرائت شد
بنده پیشنهاد میکنم توضیح ذیل ضمیمه ماده ۸ شود :
توضیح آنکه در صورتی که معلوم شود که در اراضی منتخبه کمیانی معادن دیگری غیر از مواد نفتی موم و قیر و غیره وجود دارد دولت حق خواهد داشت آن اراضی را ضبط و به نفع امتیاز خود در آورد

رئیس - این پیشنهاد آقای قائم مقام بود . پیشنهاد آقای مشیر معظم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در ماده قید شود در تحت امتیاز اگر در اراضی منتخبه که در تحت اختیار کمیانی واگذار میشود هر گاه معادن دیگری پیدا شد دولت حق دارد استفاده و استخراج نماید و کمیانی بعنوان اراضی منتخبه که در تصرف او است حق ممانعت ندارد .

رئیس - پیشنهاد آقای حاج میرزا عبدالوهاب (بشرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم تبصره ذیل بماده ۸ اضافه شود

دولت در اراضی منتخبه حق دارد غیر مواد نفتی هر گونه معادن دیگری یافت شود استخراج کند و کمیانی حق ممانعت ندارد .

(پیشنهادات دیگری نیز بمضمون ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم نوشته شود :
در اراضی منتخبه به چه وجه کمیانی حق ممانعت سایر تصرفات را راجع بکلیه استفاده های معدنی و زراعتی و غیره ندارد مگر در نقاط نفت خیز که بعنوان مالكیت با اجازه در تصرف کمیانی باشد .

محمّد هاشم میرزا بنده پیشنهاد میکنم این ماده (۸) ارجاع بکمیسیون شود پس از تجدید نظر مجدداً بمجلس تقدیم شود
عماد السلطنه - بنده پیشنهاد میکنم نوشته شود :
اگر معادن دیگری را دولت در اراضی منتخبه بخواهد امتیاز بدهد حق خواهد داشت .

رئیس التجار مقام منیع ریاست مجلس شورای ملی بنده پیشنهاد میکنم که تبصره ذیل بماده ۸ افزوده شود
تبصره هر گاه در اراضی منتخبه معادن دیگری که مشمول این امتیاز نامه نباشد کشف شود دولت حق استخراج و استفاده از آن و اعطاء امتیاز آن را خواهد داشت مشروط بر اینکه عملیات راجع بمعادن اخیر الذکر کمیانی را از عملیاتی که بموجب این

امتیاز نامه برای استخراج مواد نفتی ضرورت دارد ممنوع ننماید .
شریعت زاده بنده پیشنهاد میکنم در آخر ماده ۸ قید شود چنانچه در اراضی منتخبه معادن دیگر غیر از نفت و مواد نفتی کشف شود دولت حق استخراج آن را خواهد داشت و صاحب امتیاز حق دعوی نخواهد داشت
پدالله (مقام محترم ریاست مجلس)
بنده پیشنهاد میکنم قبل از رفت بدون اینکه نوشته شود :
و این اختیار مانع از تصرف دولت نخواهد داشت

دست غیب عماد السلطنه - پیشنهادها را ارجاع به کمیسیون فرمائید
رئیس - ارجاع بکمیسیون وقتی است که کمیسیون بفهمد عقیده مجلس در این ماده چه چیز است

سهام السلطان - بنده عقیده دارم که این پیشنهادها با ماده بکمیسیون مراجعه شود و در ماده بعد مذاکره شود تا اینکه در موقع تنفیص کمیسیون اینها را رسیدگی کند و عقیده خودش را اظهار نماید (صریح است)
رئیس - مگر اینکه کمیسیون خودش تقاضا نماید .

پیشنهاد دیگری است قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)
پیشنهاد منینام بعد از رفت نوشته شود برای استخراج نفت و مواد نفتی

هرمزی رئیس - پیشنهاد آقای شیروانی (بشرح ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی بنده پیشنهاد میکنم این جمله از ماده ۷ حذف شود (دولت در تجدید حدود اراضی منتخبه از حیث مساحت و شکل و یا مکان و موقعیت قسمتها دخالت نخواهد داشت

ا. ب. شیروانی رئیس - ماده (۹) مطرح است
ماده ۹ - صاحب امتیاز باید در ظرف ۶ سال از تاریخ تصویب امتیاز شروع بحفر ۲ چاه لاقط بشماید و بعد از آن تا انقضای مدت امتیاز عملیات خود را بلا انقطاع تعقیب و در هر سال يك چاه جدید حفر نماید نماید حفر چاهها و عملیات مربوطه بآن را با سرعت لازمه تعقیب نموده و عمق چاهها از ۲ هزار پا کمتر نباشد مگر آنکه در عمق کمتر نفت به مقدار تجارتی یافت شود صاحب امتیاز در هر ۶ ماه راپرت کلیه عملیات مربوط بحفر چاهها و قطر و عمق و میزان محصول آنها را تقدیم دولت خواهد کرد و نقشه های لازم ضمیمه راپرت خواهد نمود که محل چاهها را که در نظر گرفته و یا به حفر آنها مشغول است معلوم نموده نشان دهد .

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)
شریعت زاده موافقم
رئیس - آقای تدین (اجازه)
تدین موافقم
رئیس - آقای آقا سید یعقوب آقا سید یعقوب موافقم
رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)
ارباب کیخسرو - در این ماده در قسمت دوم که نوشته شده است در هر ۲ سال يك چاه حفر کنند بنده گمان میکنم کمیسیون هیچ نظری نداشته است در پیشنهادی که شده است که بیش از يكچاه حفر نکنند این حداقل است که کمتر از يكچاه در ظرف ۲ سال بعد حفر نکنند اگر نظر این بوده است پس اینجا هم يك کلمه لا اقل لازم دارد چون ممکنست بعد مقتضیات قسمتی باشد که اگر این کمیانی بخواهد بیشتر از يكچاه هم در هر ۲ سال حفر کند بموجب همین ماده جلو گیری شود ولی يك کلمه لا اقل اگر جلو آن بگذاریم رفع این معذور بمل خواهد آمد .

سهام السلطان - نظر کمیسیون هم بمقتضای است که آقای ارباب اظهار فرمودند و نظر این بوده است که در هر دو سال لا اقل يك چاه حفر بشود و حالا هم اگر این عبارت را لازم میدانند که اضافه شود مانعی ندارد ممکن است کلمه لا اقل اضافه شود

رئیس - خوب بالاخر قبول میکنید سهام السلطان - بلی کلمه لا اقل را قبول میکنم اضافه شود .

رئیس - آقای مشار اعظم (اجازه)
مشار اعظم - عرضی ندارم
رئیس - آقای داور (اجازه)
داور موافقم
رئیس - آقای شیروانی (اجازه)
شیروانی عرض کنم در ماده پنجم تصویب کردیم که کمیانی تا سه سال عملیات اکتشافی خود را ادامه دهد .
این ماده یعنی وقتی که این ماده هفت آن ماده پنج که تصویب شده می آید (که صاحب امتیاز باید در ظرف شش سال از تاریخ تصویب امتیاز شروع بحفر دو چاه لاقط بشماید)
کمیانی را ملزم نمیکند که بعد از اختتامه عملیات اکتشافی در ظرف سه سال بلا فاصله شروع بکنند بحفر چاه .
در ظرف شش سال که نوشته شده در ششماه آخر شش سال هم می تواند شروع بحفر چاه کند .
بنده عقیده ام اینست که مخصوصاً

تذکر داده شود که صاحب امتیاز بعد از خاتمه عملیات اکتشافی بلافاصله شروع به سفرچاه نموده و در آخرش سال دوچاه حفر کرده باشد.

«در ظرف» ممکنست که در شش ماه آخر شش سال شروع به سفرچاه بکند. حفر غیر از عملست.

ممکنست در شش ماه آخر حفر نماید ولی ملزم نیست نفت بیرون بیاورد.

ولی اگر از اول سه سال شروع به حفر نماید تا آخر شش سال قطعاً نفت بیرون خواهد آورد و اینجا کمپانی ملزم نیست که در ظرف سه سال اول شروع بکار کند.

ممکنست در آخر شش ماه سه سال آخر شروع بکار کند و شش سال طول بدهد و این سبب می شود که احتساکار خواهد کرد.

رئیس - آقای شریعت زاده (اجازه)

شریعت زاده - بعقیده بنده اشکالی که مؤثر در قسمتهای مادی این لایحه است این است:

کمپانی که امتیاز میگیرد همه نظرش تأمین یک منافع مادیت و این نظر او را ملزم میدارد که حتی الامکان آن عملیات را بنماید و در اینجا هم نوشته شده است که بعد از شش سال در هر دو سال لاقط یک چاه حفر نماید و در این مدت کمپانی باید شروع به حفر دوچاه بنماید.

بعد از آنهم مقرر شده است که باید لاقط هر دو سال یک چاه حفر نماید و این در نتیجه مطالعاتی بوده است که کمپانی توانسته است این وظایف را انجام دهد و مجلس سابق هم این مسائل را تصدیق کرده است.

بنابر این گمان میکنم هیچ اشکالی نداشته باشد.

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنظر بنده اینطور میاید که در دوره سابق همین مذاکره شده که در ظرف شش سال شروع بکند کفایت نمیکند باید طوری باشد که لاقط دوچاه را به حفر رسانده باشد.

چون مقصود اصلی از دادن امتیاز نفت است اینست که یک پولی در این مملکت داخل شود.

اگر بنا باشد باین تائی داخل شود و بعد از شش سال شروع شود امتیازی ندارد و علاوه اینجا نفت دوهزار یادارد باید به مقیاس فارسی که معلوم شود هر یا چقدر است این را باید تبدیل بفرض نمایند که قابل مباحثه نباشد و بنده نمی فهمم یا

یعنی چه.

سهم السلطان - در این قسمت اظهاری که آقای شیروانی فرمودند سه سال اول راجع به تحقیقات مقدماتی است.

تحقیقات مقدماتی را بموجب همان ماده پنج که فرمودند در مدت سه سال باید خاتمه بدهد و پس از آن شروع به تحقیقات اکتشافی میکند.

البته يك مدتی هم برای اکتشافات لازم است.

اینست که در ظرف شش سال نوشته شده که تحقیقات را در سه سال اول و عملیات اکتشافی را در سه سال اخیر کرده باشد و در ظرف سه سال دوم دو چاه حفر کند.

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - عرض کنم توضیح آقای سهام السلطان بنده را بیشتر بدین کرد زیرا آنطوری که آقای توضیح دادند اجازه داده اند بکمپانی که تا سه سال اکتشاف نماید یعنی جمله سه سال کدر ماده ۵ نوشته شده است

برای تحقیقات مقدماتی است و در ماده بعد کتب میبدهد که سه سال هم باید تحقیقات اکتشافی را ادامه بدهد چون اینطور که توضیح دادند سه سال تحقیقات اکتشافی را ادامه میدهد و يك ماده دیگری هم است برای تحقیقات مقدماتی این ۶ سال آنوقت صاحب امتیاز بعد از ۶ سال از تاریخ امتیاز شروع میکند به حفر چاه روز آخر هم جزو ظرف است.

روز اول هم جزء ظرف است ممکن است در همان روز آخر شروع کند و دو چاه حفر نماید و بنده کاملاً مخالف و معترضم که نوشته شود بعد از سه سال که عملیات مقدماتی تمام شد شروع به حفر دو چاه نماید.

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - اولاً این ماده ماده ۹ امتیازنامه است که مطرح است وقتی که بماده ۱۲ قانون تطبیق کنیم می بینیم هیچ اختلاف ندارد.

ماده ۱۲ قانون این است که: صاحب امتیاز باید در ظرف شش سال از تاریخ تصویب شروع به حفر چاه نماید. بعد از آن تا مدت انتضاء امتیاز عملیات خود را بلاانقطاع تعقیب و در هر ۲ سال لاقط يك چاه حفر نماید.

و این اشکالی که آقای شیروانی کردند بعقیده بنده هیچ وارد نیست برای اینکه بقول شما فرض میکنیم که يك روز مانده بآخرش سال شروع کند به حفر چاه در بعد از این عبارت صریح دارد و تصریح میکند که در هر ۲ سال يك چاه جدید حفر کند.

یعنی بعد از ۶ سال در هر ۲ سال يك چاه جدید حفر کند کلمه جدید که آمده است اینجا می فهماند که غیر از آن ۴ چاه است که حفر کرده است مقصود این است که در ظرف ۶ سال او اختیار داشته باشد خواه بعد از سه سال خواه بعد از ۴ سال در هر صورت

در ظرف این ۶ سال ۲ چاه حفر نماید و در هر ۲ سال يك چاه جدید حفر کند بقول شما هم که باشد در ظرف هشت سال روی هم رفته ملزم است که سه چاه حفر کند.

شیروانی - شروع به حفر

تدین - شروع به حفر نیست در عبارت بعد که نوشته است در هر ۲ سال يك چاه جدید حفر نماید معنایش اینست که در هشت سال سه چاه حفر شده باشد.

بنابر این بعقیده بنده این اشکال وارد نیست و در ظرف ۶ سال هم وقتیکه رجوع به مصرف بکنیم متداول عرف هم اینست که بکروز بآخر مدت شروع حفر چاه نماید (جمعی اظهار نمودند -)

مذاکرات کافی است) رئیس - رأی میگیریم بماده نهم باضافه لفظ لاقط در سطر دهم

شیروانی - بنده پیشنهاد دارم (پیشنهاد خود را نوشته ارسال نمودند بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که بعد از کلمه امتیاز فقط نوشته شود (۲ چاه لاقط حفر نماید)

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - در این ماده نوشته شده است که صاحب امتیاز باید در ظرف ۶ سال از تاریخ تصویب امتیاز شروع به حفر ۲ چاه لاقط بنماید.

بنده پیشنهاد کردم که کلمه شروع حذف شود و بجای آن نوشته شود لاقط ۲ چاه حفر نماید و کلمه شروع زیاد است

سهم السلطان - بطوری که آقای تدین اظهار کردند در اینجا يك حدودی معین کرده است که صاحب امتیاز باید عمل کند یعنی در ظرف شش سال اول باید ۲ چاه و بعد از آن در هر ۲ سال يك چاه حفر نماید و اگر در این ماده درست وقت کنید می بینید مینویسد:

(در ظرف ۶ سال از تاریخ تصویب امتیاز شروع به حفر ۲ چاه لاقط بنماید و بعد از آن تا انتضاء مدت امتیاز عملیات خود را بلاانقطاع تعقیب کند.)

این عبارت بلاانقطاع صاحب امتیاز را ملزم بنماید از روز شروع بکار بلاانقطاع شروع به حفر چاه نماید و وقتی که ملزم باین فید شد که بلاانقطاع عملیات خودش را تعقیب کند البته برای ششماه عقب تر یا جلو تر باید با وقت داد که از روی تحقیقات و اطلاعات کافی اقدام بعملیات خود کند و باید

در ظرف ۶ سال اول آن ۲ چاه را حفر کند و البته عملیاتش را تعقیب میکند

رئیس - آقای مشیر معظم بایشان موافقت

مشیر معظم - مرضی ندارم

رئیس - رأی میگیریم بقابل توجه بودن

پیشنهاد آقای شیروانی آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند

(عده ذیل قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد اصلاح پیشنهادی آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم عبارت ماده ۹ از قرار ذیل اصلاح شود

صاحب امتیاز باید در ظرف ۶ سال از تاریخ تصویب امتیاز لاقط ۲ چاه حفر نماید. رئیس - این همان پیشنهادی است که در شد

حاج میرزا عبدالوهاب - بلی رد شد

رئیس - بنده نمیگویم مجلس میگوید رد شد - رأی میگیریم بماده ۹

مشیر معظم - اجازه میفرمائید

رئیس - پیشنهاد که ندادید نمی توانید مذاکره کنید

مشیر معظم - این جا يك اشکالی دارد.

رئیس - چه اشکالی

مشیر معظم - در این ماده يك لاقط اضافه میشود ماده که اصلاح می شود دو طرف دارد يكی دولت و یکی هم کمپانی

هم قبول کند اگر قبول نکرد تکلیف چیست

رئیس - این اشکال شما وارد نیست برای اینکه وقتی کمیسیون قبول کرد باید

رأی بگیریم

عماد السلطنه - کمیسیون قبول نکرد

رئیس - نظریه کمیسیون چیست

سهم السلطان منشی کمیسیون - سابقاً در کمیسیون مذاکره کردیم که لاقط ۲ چاه کند این نظریه کمیسیون بود حالا بعقیده بنده مانعی ندارد ولی هر طور مقتضی میدانند عمل کنند

رئیس - بالاخره چمی فرمائید

سهم السلطان - بنده عرض کردم نظر کمیسیون آنوقت که مذاکره می شد لاقط بود حالا بسته بنظر مجلس است

رئیس - رأی میگیریم پیشنهاد کمیسیون اگر رد شد آنوقت با اضافه لفظ لاقط رأی میگیریم حالا رأی میگیریم بماده ۹ پیشنهادی کمیسیون آقایانیکه ماده نهم را بترتیبی که در راپرت نوشته شده و طبع و توزیع شده (بدون لفظ لاقط یعنی لاقط در سطر دهم نباشد) تصویب میکنند قیام فرمایند

(اكثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. رأی مشکوک شد

است بنده شرمدم چهل و هفت نفر بود آقای اقبال المالك میفرمایند ۴ نفر دوباره رأی میگیریم

آقای اجاق

(اجازه)

اجاق - عرض میکنم که درست توضیح بفرمائید که چطور باید رأی بگیریم

رئیس - به این آن چیزی که در راپرت نوشته شده است رأی میگیریم

اجاق - بدون لفظ لاقط

رئیس - بهمان چیزی که در راپرت نوشته شده است رأی میبدهید

رأی میگیریم بماده ۹ بترتیبی که در راپرت کمیسیون نوشته شده است آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند

(اكثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده دهم قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده دهم - در صورتی که بعد از مدت سه سال اول عملیات اکتشافی بر متخصمین صاحب امتیاز معق شد که نفت بمقدار کافی

و قابل تجارت که مستلزم تعقیب عملیات باشد در قطعات چهار گانه یافت نمیشود صاحب امتیاز میتواند بوسیله یادداشت کتبی بوزارت

نوائد عامه در تهران امتیاز خود را نسخ نماید

در آن صورت از تاریخ یادداشت مزبور این امتیاز بلاعرض وبدون اینکه صاحب امتیاز هیچگونه حق ادعائی و تقاضای خسارتي داشته باشد بدولت مسترد میشود و کلیه

مقررات و حقوق و مزایا و التزامات مثبت و منفی حاصله از این امتیاز و مزایا لغو و بلا اثر خواهد بود و علاوه مقررات در صورت

فسخ بترتیب فوق صاحب امتیاز دیگر هیچ وجه حق تعقیب عملیات خود را در حدود قطعات چهار گانه نخواهد داشت

رئیس - آقایان داود و تدین موافقت

داود - تدین - بلی

آقای سید یعقوب - بنده مخالفم

رئیس - بفرمایند

آقای سید یعقوب - گمان میکنم نظریه کمیسیون هم با عرضی که می خواهم عرض کنم موافق باشد ما این امتیاز را که بمیدیم برای اینست که بیایند و نفت استخراج نمایند و در واقع باید در مقام عمل باشند این مطلب مذکور ذهن تمام آقایان هست و در دوره چهارم هم در آن مذاکره شد این عباراتی که در اینجا مینویسد (قابل تجارت که مستلزم تعقیب عملیات میباشد در قطعات چهار گانه یافت نمیشود

صاحب امتیاز میتواند بوسیله یادداشت کتبی بوزارت نوائد عامه در تهران امتیاز خود را فسخ نماید) بنده عرض می کنم

بعد از آنکه در مدت سه سال مأمورین و متخصمین کمپانی آمدند و تحقیقات خود را کردند و دیدند نفت نیست باید ول کنند

دیگر کلمه (میتواند) یعنی چه؟

یعنی میتواند ول کند و میتواند ول نکند اینجا ما آمده ایم و يك اختیاری داده ایم بکمپانی و گفته ایم بعد از سه سال

عملیات و تحقیقات متخصمین تازه کمپانی می تواند ول کند و میتواند ول نکند حالا اگر

رئیس - بفرمایند

آقای سید یعقوب - بنده عرض می کنم بعد از آنکه در مدت سه سال مأمورین و متخصمین کمپانی آمدند و تحقیقات خود را کردند و دیدند نفت نیست باید ول کنند

دیگر کلمه (میتواند) یعنی چه؟

یعنی میتواند ول کند و میتواند ول نکند اینجا ما آمده ایم و يك اختیاری داده ایم بکمپانی و گفته ایم بعد از سه سال

عملیات و تحقیقات متخصمین تازه کمپانی می تواند ول کند و میتواند ول نکند حالا اگر

رئیس - بفرمایند

متخصمین آمدند و تحقیقات کردند و گفتند نفت نیست آن وقت اگر کمپانی دست بر نداشت آن معظوری که ما داریم این است که ما باید پنج سال در معضور باشیم و این يك احتکاری است و این مطلب مذکور ذهن تمام آقایان هست که منظور ما از دادن این امتیاز احتکار نیست عنوان استخراج نفت و بکار انداختن این معادن است باین جهت باید يك عبارتی بنویسیم که بعد از سه سال پس از آنکه متخصمین کمپانی تحقیقات کردند دیدند نفت نیست باید دست بردارند ولی این لفظ (میتواند) اورا مختار کرده است یعنی میتواند ول کند و هم ول نکند

سهم السلطان - اگر آقای آقا سید یعقوب درست دقت بفرمایند در این مواد کمپانی تمهیداتی میکند که باید در هر تاریخی يك عملیاتی و آنوقت در صورتی که بعد از سه سال تحقیق و اکتشاف معلوم شد که نفت نیست آنوقت نمیتواند آن تمهیداتی را که

دارد انجام بدهد

بنابر این مجبور است امتیازش را واگذار کند

زیرا اگر امتیاز واگذار نکرد باید در ظرف شش سال ششصد هزار دلار خرج نموده و دوچاه حفر کند و بعد از آن در ظرف هر دو سال يكچاه حفر نماید این عملیات را باید لایق قطع بکند و باید مخارجی بنماید و اگر نفت نبود خود کمپانی قهراً فسخ مینماید

رئیس - آقای مشار اعظم (اجازه)

مشار اعظم - اینکه مغیر معترض فرمودند کمپانی ملزم است که يك کارهایی بکنند ما مطابق ماده پنجم تصویب کردیم که عملیات او در ظرف سه سال فقط دادن راپرت و نقشه برداری است

در ماده پنجم مینویسد (صاحب امتیاز متعهد است که در ظرف سه سال فقط از تاریخ تصویب امتیاز از تصویب مجلس شورای ملی میگذرد نقشه ها و راپرتهای خود را که راجع به تحقیقات مقدماتی مذکور در ماده چهارم باتمام رسانیده بدولت تقدیم نماید)

بنابر این آن هشتصد هزار دلاری که برای مخارج اینکار منظور شده است در ظرف آن سه سال اولی ممکن است بمصرف نرساند و اگر هم خرج شد يك مقدار خیلی

باشد.

سهم السلطان - سید هزار دلار است

مشار اعظم - بلی ومن بدین نیست و یقین دارم که کمپانی برای تحصیل منافع کار میکند و نباید بد گمان هم بود که يك روزی ممکن است يك چیزهایی اورا ملزم کند که این کار را بکند و در این باب نباید سوء ظنی داشت

ولی در هر حال این يك نقطه قابل

اهمیت است برای اینکه ما مستلزم میکنیم در مسئله نفت يك جریانات سیاسی هم هست که آنها خیلی قابل رعایت است بنابر این اگر در ظرف سه سال اول که به کمپانی حق داده شده است که تحقیقات نماید اگر متخصمین خودش گفتند نفت نیست آنوقت صرف نظری نماید و می رود اینجا فقط برای ما يك مدتی انتظار و تعطیل وقت خواهد بود

برای اینکه ما يك مدتی زحمت کشیدیم برای اینکه تحصیل منافع کنیم بالاخره معلوم شد که کمپانی بيك جهاتی نتوانست اینکار را بکند و بیخلاف افتاد که از این مسئله صرف نظر کند و منصرف شود بنده نسبت باین مسئله بدبینی ندارم

اما بعقیده بنده اگر این ماده يك قدری التزامات کمپانی را بیشتر میکرد اگر بعد از سه سال بخواهد برود يك التزاماتی در مقابل دولت ایران داشته باشد که بآنها عمل کند بهتر بود و بکلی صرف نظر کردن و گذاشتن و رفتن این اسباب تعطیل وقت است و ممکن است برای ما نتیجه نداشته باشد و بعقیده بنده این يك موضوع قابل دقتی است

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده بعد از بیاناتی که آقای سهام السلطان نمودند و دیگر زنده میدانم چیزی عرض کنم این ماده که ایشان قرائت کردند فقط راجع بنقشه برداری در راپرت نیست این ماده همان طوری که عرض کردم مرتبط بماده قبل است

صاحب امتیاز متعهد است که در ظرف ششماه از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس متخصمین خود را باین اعرام نماید که تحقیقات و تحقیقات لازمه معرفه الارض و امتحانات وجود نفت را که از علائم طبیعت ارضی شناخته می شود قطعات چهار گانه بعمل آورند.

اینکه این کارها تمام شد آنوقت نقشه های نقاطی که تصور میکنند نفت دارد تهیه کرده و راپرت بدهد که در کجا و کجا نفت است.

بنا بر این در ظرف سه سال کمپانی بتیبه تحقیقات خودش را بکند این راهم باید تشخیص داد که کمپانی که آمده است که امتیاز را بگیرد نه این کمپانی مخصوص بلکه هر کمپانی که بایاد امتیاز بگیرد برای اینست که نفت استخراج کند و بصرف تصور که در فلان نقطه نفت خواهد بود نمی تواند يك التزاماتی را عهده دار شود

سه سال برای تحقیقات فرجه دارد بعد از تحقیقات اگر نفت بمقدار کافی برای تجارت بود عملیاتش تعقیب میکند اگر نبود معقول نیست که بگوید تعقیب کن و پول بی خود خرج کن این حرف حسابی نیست و از نقطه نظر جنبه های سیاسی که ایشان

اهمیت است برای اینکه ما مستلزم میکنیم در مسئله نفت يك جریانات سیاسی هم هست که آنها خیلی قابل رعایت است بنابر این اگر در ظرف سه سال اول که به کمپانی حق داده شده است که تحقیقات نماید اگر متخصمین خودش گفتند نفت نیست آنوقت صرف نظری نماید و می رود اینجا فقط برای ما يك مدتی انتظار و تعطیل وقت خواهد بود

برای اینکه ما يك مدتی زحمت کشیدیم برای اینکه تحصیل منافع کنیم بالاخره معلوم شد که کمپانی بيك جهاتی نتوانست اینکار را بکند و بیخلاف افتاد که از این مسئله صرف نظر کند و منصرف شود بنده نسبت باین مسئله بدبینی ندارم

اما بعقیده بنده اگر این ماده يك قدری التزامات کمپانی را بیشتر میکرد اگر بعد از سه سال بخواهد برود يك التزاماتی در مقابل دولت ایران داشته باشد که بآنها عمل کند بهتر بود و بکلی صرف نظر کردن و گذاشتن و رفتن این اسباب تعطیل وقت است و ممکن است برای ما نتیجه نداشته باشد و بعقیده بنده این يك موضوع قابل دقتی است

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده بعد از بیاناتی که آقای سهام السلطان نمودند و دیگر زنده میدانم چیزی عرض کنم این ماده که ایشان قرائت کردند فقط راجع بنقشه برداری در راپرت نیست این ماده همان طوری که عرض کردم مرتبط بماده قبل است

صاحب امتیاز متعهد است که در ظرف ششماه از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس متخصمین خود را باین اعرام نماید که تحقیقات و تحقیقات لازمه معرفه الارض و امتحانات وجود نفت را که از علائم طبیعت ارضی شناخته می شود قطعات چهار گانه بعمل آورند.

اینکه این کارها تمام شد آنوقت نقشه های نقاطی که تصور میکنند نفت دارد تهیه کرده و راپرت بدهد که در کجا و کجا نفت است.

بنا بر این در ظرف سه سال کمپانی بتیبه تحقیقات خودش را بکند این راهم باید تشخیص داد که کمپانی که آمده است که امتیاز را بگیرد نه این کمپانی مخصوص بلکه هر کمپانی که بایاد امتیاز بگیرد برای اینست که نفت استخراج کند و بصرف تصور که در فلان نقطه نفت خواهد بود نمی تواند يك التزاماتی را عهده دار شود

سه سال برای تحقیقات فرجه دارد بعد از تحقیقات اگر نفت بمقدار کافی برای تجارت بود عملیاتش تعقیب میکند اگر نبود معقول نیست که بگوید تعقیب کن و پول بی خود خرج کن این حرف حسابی نیست و از نقطه نظر جنبه های سیاسی که ایشان

اهمیت است برای اینکه ما مستلزم میکنیم در مسئله نفت يك جریانات سیاسی هم هست که آنها خیلی قابل رعایت است بنابر این اگر در ظرف سه سال اول که به کمپانی حق داده شده است که تحقیقات نماید اگر متخصمین خودش گفتند نفت نیست آنوقت صرف نظری نماید و می رود اینجا فقط برای ما يك مدتی انتظار و تعطیل وقت خواهد بود

برای اینکه ما يك مدتی زحمت کشیدیم برای اینکه تحصیل منافع کنیم بالاخره معلوم شد که کمپانی بيك جهاتی نتوانست اینکار را بکند و بیخلاف افتاد که از این مسئله صرف نظر کند و منصرف شود بنده نسبت باین مسئله بدبینی ندارم

اما بعقیده بنده اگر این ماده يك قدری التزامات کمپانی را بیشتر میکرد اگر بعد از سه سال بخواهد برود يك التزاماتی در مقابل دولت ایران داشته باشد که بآنها عمل کند بهتر بود و بکلی صرف نظر کردن و گذاشتن و رفتن این اسباب تعطیل وقت است و ممکن است برای ما نتیجه نداشته باشد و بعقیده بنده این يك موضوع قابل دقتی است

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده بعد از بیاناتی که آقای سهام السلطان نمودند و دیگر زنده میدانم چیزی عرض کنم این ماده که ایشان قرائت کردند فقط راجع بنقشه برداری در راپرت نیست این ماده همان طوری که عرض کردم مرتبط بماده قبل است

صاحب امتیاز متعهد است که در ظرف ششماه از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس متخصمین خود را باین اعرام نماید که تحقیقات و تحقیقات لازمه معرفه الارض و امتحانات وجود نفت را که از علائم طبیعت ارضی شناخته می شود قطعات چهار گانه بعمل آورند.

اینکه این کارها تمام شد آنوقت نقشه های نقاطی که تصور میکنند نفت دارد تهیه کرده و راپرت بدهد که در کجا و کجا نفت است.

بنا بر این در ظرف سه سال کمپانی بتیبه تحقیقات خودش را بکند این راهم باید تشخیص داد که کمپانی که آمده است که امتیاز را بگیرد نه این کمپانی مخصوص بلکه هر کمپانی که بایاد امتیاز بگیرد برای اینست که نفت استخراج کند و بصرف تصور که در فلان نقطه نفت خواهد بود نمی تواند يك التزاماتی را عهده دار شود

سه سال برای تحقیقات فرجه دارد بعد از تحقیقات اگر نفت بمقدار کافی برای تجارت بود عملیاتش تعقیب میکند اگر نبود معقول نیست که بگوید تعقیب کن و پول بی خود خرج کن این حرف حسابی نیست و از نقطه نظر جنبه های سیاسی که ایشان

اهمیت است برای اینکه ما مستلزم میکنیم در مسئله نفت يك جریانات سیاسی هم هست که آنها خیلی قابل رعایت است بنابر این اگر در ظرف سه سال اول که به کمپانی حق داده شده است که تحقیقات نماید اگر متخصمین خودش گفتند نفت نیست آنوقت صرف نظری نماید و می رود اینجا فقط برای ما يك مدتی انتظار و تعطیل وقت خواهد بود

برای اینکه ما يك مدتی زحمت کشیدیم برای اینکه تحصیل منافع کنیم بالاخره معلوم شد که کمپانی بيك جهاتی نتوانست اینکار را بکند و بیخلاف افتاد که از این مسئله صرف نظر کند و منصرف شود بنده نسبت باین مسئله بدبینی ندارم

اما بعقیده بنده اگر این ماده يك قدری التزامات کمپانی را بیشتر میکرد اگر بعد از سه سال بخواهد برود يك التزاماتی در مقابل دولت ایران داشته باشد که بآنها عمل کند بهتر بود و بکلی صرف نظر کردن و گذاشتن و رفتن این اسباب تعطیل وقت است و ممکن است برای ما نتیجه نداشته باشد و بعقیده بنده این يك موضوع قابل دقتی است

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده بعد از بیاناتی که آقای سهام السلطان نمودند و دیگر زنده میدانم چیزی عرض کنم این ماده که ایشان قرائت کردند فقط راجع بنقشه برداری در راپرت نیست این ماده همان طوری که عرض کردم مرتبط بماده قبل است

صاحب امتیاز متعهد است که در ظرف ششماه از تاریخ تصویب امتیاز در مجلس متخصمین خود را باین اعرام نماید که تحقیقات و تحقیقات لازمه معرفه الارض و امتحانات وجود نفت را که از علائم طبیعت ارضی شناخته می شود قطعات چهار گانه بعمل آورند.

اینکه این کارها تمام شد آنوقت نقشه های نقاطی که تصور میکنند نفت دارد تهیه کرده و راپرت بدهد که در کجا و کجا نفت است.

بنا بر این در ظرف سه سال کمپانی بتیبه تحقیقات خودش را بکند این راهم باید تشخیص داد که کمپانی که آمده است که امتیاز را بگیرد نه این کمپانی مخصوص بلکه هر کمپانی که بایاد امتیاز بگیرد برای اینست که نفت استخراج کند و بصرف تصور که در فلان نقطه نفت خواهد بود نمی تواند يك التزاماتی را عهده دار شود

سه سال برای تحقیقات فرجه دارد بعد از تحقیقات اگر نفت بمقدار کافی برای تجارت بود عملیاتش تعقیب میکند اگر نبود معقول نیست که بگوید تعقیب کن و پول بی خود خرج کن این حرف حسابی نیست و از نقطه نظر جنبه های سیاسی که ایشان

اهمیت است برای اینکه ما مستلزم میکنیم در مسئله نفت يك جریانات سیاسی هم هست که آنها خیلی قابل رعایت است بنابر این اگر در ظرف سه سال اول که به کمپانی حق داده شده است که تحقیقات نماید اگر متخصمین خودش گفتند نفت نیست آنوقت صرف نظری نماید و می رود اینجا فقط برای ما يك مدتی انتظار و تعطیل وقت خواهد بود

برای اینکه ما يك مدتی زحمت کشیدیم برای اینکه تحصیل منافع کنیم بالاخره معلوم شد که کمپانی بيك جهاتی نتوانست اینکار را بکند و بیخلاف افتاد که از این مسئله صرف نظر کند و منصرف شود بنده نسبت باین مسئله بدبینی ندارم

فرمودند بنده تصور میکنم بقدر قوه در مقدور هم در دوره چهارم و هم در این دوره دقت های لازمه شده است در قانون سابق هم که از مجلس گذشته است همین طور منظور شده است

در این امتیاز هم در ظرف مدتی که در کمسیون بوده است در تمام جمله ها و فراز های آن دقت های کامل شده بنابر این در آن قسمت ها هم قابل نگرانی نیست

رئیس - پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم عوض کلمه می تواند باید نوشته شود

رئیس توضیح بدهید

رئیس اگر حاضر شد جزء دستور
میگذاریم.

آقای آقا سید یعقوب

(اجازه)

آقا سید یعقوب بنده خواستم عرض
کنم که در نظامنامه برای این ذکری
نمی‌کنند و حقیقتاً نمیدانم مجلس در این
باب چه تصمیمی خواهد گرفت برای این
که وقتی که زنك زده میشود آقایان نمی
آیند و بنده خودم نمیدانم که این چه
ترتیب است.

جماعتی از آقایان می‌آیند در مجلس
می‌نشینند و جماعتی نمی‌آیند. امتیاز نفت
مطرح است که مبتلا به تمام ملت ایران است
من نمی‌دانم در این باب چه باید کرد
و چه تصمیمی اتخاذ کرد کلام
بنده بیش از این نیست و بیان حقیقت است عده از
نمایندگان و تماشاچی می‌آیند در این گرما
اینجا می‌نشینند و عده از نمایندگان نمی
آیند تکلیف ما چیست؟
آخر چه باید کرد؟

خوبست يك ماده بمجلس پیشنهاد
شود وقتی که زنك زده شد آقایان بیایند
اگر نیایند جریمه شوند و يك چیزی باشد
که ما ملتزم بآن بشویم این است هر ایش
بنده بدون اینکه نظری بهیچکس داشته
باشیم.

رئیس - خوب حالا هم اگر بخواهید
تکلیفی معین کنید عده تان کافی نیست.
(مجلس مقارن ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی

مؤمن الملك

منشی معظم السلطان

م - شهاب

جلسه ۴۰

صورت مشروح مجلس

یوم سه شنبه ۱۳۰۳

۱۳۰۳ برابر بیست و یکم

ذی حجه سنه ۱۳۴۳

مجلس سه ساعت قبل از ظهر به

ریاست آقای مؤمن الملك

تشکیل گردید

(صورت مجلس یوم سه شنبه ۱۰۹)

سرطان را آقای آقا میرزا شهاب

الدین قرائت نمودند

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی

هیست باز؟

(اظهاری نشد)

رئیس - آقای ناصر الاسلام بیست

روز از بیست و چهارم سرطان را برای

استعلاج مزاج تقاضای مرخصی کرده -

اند که بسبب هم تصویب کرده است باید

رای گرفته شود

آقایانیکه مرخصی بیست روزه ایشان

را از ۲۴ سرطان را تصویب می‌کنند

قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس تصویب شد.